

Összehasonlító verselemzés 60 percben

(Petőfi Sándor Füstbe ment terv és József Attila Mama c. verse alapján)

Irodalmi tanulmányaink során megszokottnak mondható, hogy olyan költőkkel találkozunk, akik közvetlen környezetükből merítenek ihletet. Így történt ez Petőfi Sándornál és József Attilánál is, akiknél fontos szerepet játszik mind életükben, mind költészetükben az anyagyermek kapcsolat. A Füstbe ment terv a romantika korszakában keletkezett a 19. században, míg a Mama a modernség idejében, a 20. században. Témájukat tekintve azonos: az édesanya áll a középpontban. Hangulatilag azonban eltérőek, mert Petőfinél izgatottság és vidámság érződik „szébbnél szebb gondolat” -, míg József Attilánál szomorúság, düh „nem is nézett énrám”.

Műfajilag a Füstbe ment terv dalnak mondható zeneisége, négysoros, rövid formája miatt. Ezzel szemben a Mama inkább elégia, gondolati tartalma, szomorú hangulata miatt.

Petőfinél a cím témamegjelölő, valami nem sikerül, ami a mű közben derül ki „szótlanul”, tehát terve, hogy mennyi mindent mond anyjának, csak füstbe ment. József Attilánál is témamegjelölő „mama”, mint a mű tárgya, akiről szólni fog.

A művek vershelyezete megegyezik abban, hogy gondolkodnak mindketten „gondolkodám” „gondolkodok”. Petőfi azért gondol rá, mert úton van hazafelé, hogy találkozzanak, és nem tudja mit mondjon, annyi minden jár az eszében. József Attila pedig visszagondol lehangoltan, hiányzik neki a Mama.

Szerkezetileg mindkét mű négysoros, négy versszakra bontva. Eltér viszont, hogy Petőfinél rövid sorokból áll, míg József Attilánál hosszabbak. Petőfinél az első kettő versszak a jövőről szól „fogom” „majd”, utána a 3. versszak a múltból „szaladt”, „jutott”, és végül az utolsó versszakban érünk a jelenbe „toppanék”. József Attilánál végig múlt idő „ment”, „ordítottam”, majd az utolsó versszak a jelen, amikor is visszagondol „most látom”. A jelen idő keretet ad, a vershelyezetnek és az utolsó versszaknak. Az időszíki változások segítenek tagolni a művet.

A lírai én végig jelölt, E/1. személyben szólal meg mindkét helyen „mondok”; „én még”; „voltam”. E/3. személyben mindkét helyen az édesanya múltban történt cselekvéseit mutatják be „ment, teregetett”, „kart terjeszti ki”, ilyenkor az ő nézőpontjából láthattuk az eseményeket. József Attilánál többször esett szó az anyja múltbeli tevékenységéről „ment a padlásra”; „teregetett némán”.

Petőfi művében szabályos verselés látható. Verselése ütemhangsúlyos, fél rímekkel, 8-6 szótagszámú sorok váltakozásával, minden második verssor rímel 8félrímek). Összesen 16 sorból áll. József Attilánál páros rímek olvashatóak, 9 szótagszámú sorokkal, szintén 16 sorból áll.

Nyelvezetük hétköznapi, egyszerű stílusú: „szekér, kosár”. Mindkét műre a verbális stílus jellemző „mondok, toppanék, repült” Petőfinél, és még látványosabban József Attilánál „ordítottam, toporzékoltam”. Ezek az igék József Attilánál feszültséget, zaklatottságot fejeznek ki. Modalitás szempontjából nézve József Attila lezárt, kijelentő mondatokat használ, egyre hosszabbodnak, többszörösen összetettek lesznek, ez is az érzelmek rezignáltságát erősíti. Petőfinél a kérdő mondatok saját magához szólnak „miként fogom..”? izgatottságra utal, míg nála is többszörösen összetett mondatok mellett a „...” a végén a találkozás konkrét élményét idézi fel. Feszültséget keltőek a nonverbális kommunikációt idéző a „toppanék, repült” igék.

Egyik műben sincs túlzás a költői eszközök használatát illetően, egyszerű képeket alkalmaznak. Petőfinél szembetűnő az utolsó sorban a „mint gyümölcs a fán” kifejezés. Szinte biblikus utalás a hasonlat a paradicsomi, idillikus kapcsolatra.

Ellentét van az „áll az idő, a szekér szalad”, sorban, ami a lírai én belső időérzete és a fizikailag megtett út közötti különbségből fakad.

Eufón hangzású szavak uralják a művet „szép, kedves, szebbnél-szebb, csüggttem”, ezek mind a boldogság miatt érződnek. József Attilánál már az első sor egy sorvégi áthajlás, enjambement. Kakofón hangzás uralkodik „nyikorgó, szürke” jelzők.

Összeségében az anya-gyermek viszony egy boldog gyerekkori és egy szomorú érzésekkel átszőtt értelmezésben olvashattam. Személy szerint József Attila műve érintett meg jobban, több és megrázóbb érzések miatt. Nehéz gyerekkor, egy folyton érte dolgozó anyukával. Gyakran találkozhatunk ezzel a jelenséggel napjainkban is, ezért hiszem, hogy sokaknak tetszhet és ugyanilyen hatással lehet másra is mint rám.